

виховних закладів, підвищенню якості освітнього процесу.

У місті функціонує 174 дошкільні виховні заклади різних типів, профілів та відомчої підпорядкованості. З них 147 дошкільних закладів системи освіти та 27 відомчих. У них виховуються 21187 дошкільників віком від одного до семи років.

Окрім цього, є три дитячі будинки, два з яких змішаного типу для дітей дошкільного та шкільного віку та три дитячі притулки для дітей від трьох до 18 років. У цих сирітських закладах виховується 417 дітей.

З 1 вересня 1998 року почали працювати два навчально-виховні комплекси «Дитячий садок — початкова школа» №№75, 218 У Тернівському районі. 1486 дітей з різними вадами у психофізичному розвитку (слуху, зору, рухового апарату, мови, інтелекту, неврологічними розладами) отримують корекційно-реабілітаційну допомогу у 99 спеціалізованих групах 32 дошкільних закладів. У 69 санаторних групах виховується 2,5 тисячі дітей з захворюваннями печінки, шлунково-кишкового тракту, органів дихання, серцево-судинної та ендокринної системи, тубінфікованих та потерпілих від чорнобильської катастрофи.

Для дітей, які живуть у винятково складних соціальних умовах (діти-сироти; діти, позбавлені батьківського піклування; діти з вадами фізичного або психічного розвитку) у місті створені і функціонують п'ять дитячих будинків сімейного типу, три дитячі будинки, три притулки, два загальноосвітні інтернати, чотири санаторні школи-інтернати, дві допоміжні школи-інтернати, один інтернат для дітей з вадами фізичного розвитку (для глухих та з послабленим слухом), один будинок дитини.

В інтернатських закладах усіх типів виховуються і навчаються 3557 дітей, з них 1178 — позбавлені батьківського піклування.

Пріоритетним завданням сучас-

ної школи є розвиток освіченої, творчої, соціально адаптованої особистості. Цю проблему особливо важко розв'язувати в умовах економічної кризи, що негативно позначилась на функціонуванні навчальних закладів освіти. Але міська влада завжди підтримувала освітню галузь, що значною мірою дозволило передусім упорядкувати витрати на фінансування першочергових потреб, у тому числі своєчасну щомісячну виплату учителям заробітної плати, відпускних.

Місто стабільно виконує заходи, спрямовані на втілення в життя Законів України «Про освіту», «Про загально середню освіту», Державної національної програми «Освіта (Україна XXI століття)».

На Криворіжжі розроблена і виконується міська програма розвитку освіти на період до 2012 року.

Освітні і культурні здобутки Кривбасу стали реальними завдяки подвижницькій діяльності професорсько-викладацького складу Криворізького державного педагогічного університету.

За роки свого існування з 1930 року університет підготував понад 30 тисяч спеціалістів для народної освіти, які працюють у загальноосвітніх школах, профтехучилищах, вищих навчальних закладах усіх рівнів акредитації, наукових установах, закладах культури.

Університет сьогодні — потужний навчально-науковий і культурно-просвітницький центр Придніпров'я, де навчається понад шість тисяч студентів, з них майже чотири тисячі на денному відділенні. Понад 80% викладачів вузу мають вчені ступені та наукові звання.

Значна увага приділяється інтенсивним технологіям навчання, які визначаються конкретними завданнями, особливостями навчальних дисциплін, навчальним досвідом студентів, формою навчальної діяльності тощо. На факультетах уведена модульно-

предметна система навчання, розроблена самостійна робота студентів практикується читання лекцій за дилегією підготовленими опорні конспектами, використання таких фрагментів діяльності майбутнього вчителя, найсучасніших засобів тощо. В університеті 5% здібної молоді навчається за індивідуальними умовами підготовки, що забезпечує ліблену співпрацю педагогів та студентів. Поширюється впровадження комп'ютерної техніки у навчальний процес. У середньому на одного студента університету в рік припадає годин дисплейного часу, а зі спеціальності 7.080101 — «Математика і форматика» — до 500 годин.

У навчальному процесі ширше використовуються методи навчання, які спонукають студентів до творчої роботи, свідомого засвоєння знань та застосування їх у шкільній практиці. Проблемні лекції, семінари-дискусії, ситуаційні педагогічні задачі, Тестування широко використовуються в навчальній діяльності.

Активізувалася робота студентів щодо вивчення національно-культурних цінностей українського народу університеті створено музеї «Літературне Криворіжжя» та «Українська ногафія», які стали центрами пропаганди досягнень української культури в місті. Регулярно проводяться конкурси, змагання, олімпіади.

Університет відчутно впливає на культурне і освітнє життя Придніпров'я і Кривбасу. Він став центром відродження та пропаганди духовних надбань українського народу, поширення психолого-педагогічних, гуманітарних та екологічних знань серед населення промислового регіону, також надає різноманітні освітні культурні послуги тощо.

Упевнено входить Криворізький державний педагогічний університет у XXI століття. Його під силу вирішення складних завдань підготовки сучасних учительських кадрів, розвитку освіти, науки і культури

Криворізький державний педагогічний університет: сьогодні і перспективи

Володимир БУРЯК.

доктор педагогічних наук, професор, ректор Криворізького державного педагогічного університету

Дивовижні і неповторні сторінки історії Криворізького державного педагогічного університету, що заснований у 1930 році Постановою Ради Народних Комісарів України (протокол №25/677 від 11 серпня 1930 р.) як інститут профтехосвіти,

який готував учителів математики, фізики, історії та політекономії, української і російської мов і літератур. Заняття в ньому розпочалися 1 жовтня 1930 року.

У ті роки українське шкільництво, освіта і педагогіка лише зводи-

лись на ноги, тому на новостворений педінститут покладалися надзвичайно важливі завдання з відродження Придніпров'я і Криворіжжя — виховання нового покоління української молоді.

1933 року інститут реорганізовано у вищий педагогічний навчальний заклад. Змінилися не тільки форми, а й зміст роботи, розпочато підготовку вчителів народознавства, в заплаві річки Саксагань закладено ботанічний сад.

1936 року інститут одержав новий навчальний корпус. Незабаром збудовано і гуртожиток для студентів.

З 1938 по 1952 рр. при педагогічному інституті працювало учительське відділення. У передвоєнний період він став одним із великих закладів України з денною, заочною й вечірньою формами навчання. Кількість студентів досягла 2 тисяч. За цей період тут підготовлено 990 учителів.

Велика заслуга у розвитку інституту та зміцненні його матеріально-технічної бази належить першим директорам І.І. Сочневу, Г.Т. Кисельову, С.Г. Аладкіну, Г.В. Ткаченку, заступнику директора І.М. Сіренку, викладачам М.Д. Барію, Ф.М. Задирці, К.К. Фасулаті та іншим.

З початком Великої Вітчизняної війни інститут було евакуйовано в Магнітогорськ. Більшість викладачів і студентів пішли на фронт і в партизанські загони. Немало їх загинуло в боях. Пам'ять про них свято шанують в університеті, у фойє якого на меморіальних дошках поіменно названо всіх загиблих.

Героїзм студентів і співробітників у роки війни відзначено бойовими нагородами, а випускникам інституту Василеві Федоровичу Скопенку та Якову Пантелеймоновичу Вергуну присвоєно звання Героїв Радянського Союзу.

Заняття в інституті відновилися у вересні 1944 року. Збитки, заподіяні війною, були настільки великі, що навчальний корпус не підлягав відбудові, тому інститут працював у приміщенні СШ №23.

У 1945 році в інституті навчалось майже 400 студентів, працювало 34 викладачі. У цьому ж році відбувся перший післявоєнний випуск — всього 44 особи. Всі студенти й викладачі брали активну участь в обладнанні кафедр, лабораторій, самі виготовляли меблі (парти, столи, стільці). Через п'ять років кількість студентів зросла до 655, працювало уже 63 викладачі.

1966 року вступив до ладу новий навчальний корпус, що дало

змогу з 1966/67 навчального року проводити навчання в одну зміну. Поруч з навчальним корпусом закладено новий ботанічний сад, збудовано спортивний комплекс.

У 1962 і 1976 роки стали діяти студентські гуртожитки на 859 місць, збудована їдальня на 220 місць.

У становленні й дальшому розвитку інституту в 1950—2000 рр. багато зробили його директори (ректори) Т.Ф. Горб, М.Д. Бонь, Ф.А. Мазур, В.І. Биков, П.І. Шевченко.

Підготовку кадрів цього періоду на високому рівні здійснювали П.Л. Варгатюк, Д.І. Трайтак, І.А. Добровольський, доценти Т.А. Клевцов, Ф.М. Ялович, Б.М. Яхнін, Ф.К. Косик, Д.Н. Іващенко, В.Є. Боченко, старші викладачі Ф.Г. Гнатівський, О.О. Кириченко, Г.П. Якименко.

За успіхи у підготовці учительських кадрів 1975 року інститут нагороджено Почесною грамотою Президії Верховної Ради УРСР.

Значного розвитку набув інститут за останні 20 років, коли його очолив П.І. Шевченко. Були відкриті факультети: географічний, художньо-графічний, української філології, іноземних мов. В останні роки розпочалася підготовка спеціалістів з історії, англійської і німецької мов, практичної психології.

З 1986 р. введено в дію новий навчальний корпус, збудовано два студентські гуртожитки на 1200 місць, навчальні майстерні, створено студентський санаторій-профілакторій.

Сьогодні ведеться підготовка молодших спеціалістів у Жовтводському та Нікопольському училищах, які з 1997 року є структурними підрозділами інституту; спеціалістів за всіма спеціальностями: магістрів з математики, фізики, інформатики, біології, хімії, географії, трудового навчання, української мови й літератури, російської мови й літератури, образотворчого мистецтва.

У структурі університету 9 факультетів. На денному відділенні ведеться підготовка фахівців з 13 спеціальностей: 8.070101 — фізика, 8.070401 — біологія, 8.010102 — трудове навчання, 8.080101 — математика, 8.080201 — інформатика, 8.070301 — хімія, 8.070501 — географія, 8.030501 — українська мова і література, 8.030502 — мова і література (російська, німецька, англійська), 8.020511 — образотворче мистецтво, креслення, 7.030301 — історія України, 7.020411 — музичне виховання, 7.010104 — початкове навчання; на цьому факультеті студенти здобувають другу професію з народознавства, української мови і

літератури, англійської філології тощо. В університеті з цих спеціальностей функціонує заочна форма навчання, якою охоплено 3056 студентів.

З 1992 р. відкрита аспірантура із спеціальностей: теорія та історія педагогіки; соціальна філософія; історія суспільних рухів та політичних партій; фізіологія людини і тварини; українська мова та література; екологія; соціологія культури, освіти і науки; фізика твердого тіла.

Сьогодні контингент студентів становить 6556 осіб, з них на денному відділенні навчається 3500, на заочному — 3056 осіб.

При університеті створено навчально-методичний комплекс, головне завдання якого полягає у поліпшенні довузівської підготовки учнівської молоді. До нього входять обласний лицей-інтернат для сільської молоді, Довгинцівська педагогічна гімназія м. Кривого Рогу, педагогічні класи шкіл міста і області. Навчаючись у цих закладах, учні не тільки одержують загальноосвітні знання за середню школу, а й поглиблену орієнтацію на педагогічну професію, набувають всебічного розвитку, прилучаються до надбань національної культури тощо.

Підготовка спеціалістів здійснюється за удосконаленими планами і програмами, що підсилюють фундаментальну, спеціальну і загальнокультурну підготовку, яка відповідає державним стандартам, враховує надбаня вітчизняної і зарубіжної науки, української педагогіки та мистецтва виховання. У навчальному процесі широко використовуються методики навчання, які спонукають студентів до творчої роботи, свідомого засвоєння знань та застосування їх у шкільній практиці. Проблемні лекції, семінари-диспути, ситуаційні педагогічні задачі, ТЗН, тести широко використовуються викладачами у повсякденній роботі.

Підготовку вчителів здійснюють 320 штатних викладачів, з них 38 докторів наук, професорів, 206 кандидатів наук, доцентів. Всі вони об'єднані у 28 кафедр.

Діють наукові школи, відомі в Україні та за її межами: з проблем дидактики (керівник В.К. Буряк), з проблем професіоналізму майбутнього вчителя (керівник професор Л.В. Кондрашова), з проблем педагогіки національної школи (керівник професор О.О. Любар), з проблем граматичної будови української мови (керівник професор В.В. Явір), з проблем використання модульного навчання в процесі підготовки вчите-

ля праці (керівник професор В.С. Пікельна), з проблем фізики напівпровідників (керівник доцент Є.Я. Глушко), з проблем фізики твердого тіла (керівник доцент В.М. Соловійов), з проблем аналізу художнього твору (керівник професор А.В. Козлов).

У період з 1995 по 1998 рр. на базі університету проведено 9 Всеукраїнських наукових конференцій, 4 Міжнародні конференції («Сучасні проблеми підготовки вчителя праці», «Соціодіагностика особистості та суспільства в перехідний період» та ін.), Міжнародний симпозіум на тему «Людина: мова, культура, пізнання».

Науковці університету отримали ряд вагомих результатів, які висвітлені у численних публікаціях. Тільки за останні три роки видано понад 50 підручників і навчальних посібників для загальноосвітньої школи та вузів України. Їх авторами є викладачі С.О. Караман, А.В. Козлов, Л.В. Кондрашова, А.С. Лобанова, О.О. Любар, В.С. Пікельна, А.А. Семешко, Д.Т. Федоренко, П.І. Шевченко, А.М. Шульженко, Я.В. Шрамко та ін.

Основною формою студентської наукової роботи в інституті є наукові гуртки та проблемні групи, в яких працюють щорічно майже 1500 студентів різних курсів усіх факультетів. Результати роботи студентів висвітлюються на щорічних звітних науково-практичних конференціях.

За підсумками наукової роботи у 1997 р. студент фізико-математичного факультету С.Семеріков отримав грант Міжнародної Соросівської програми підтримки освіти в галузі точних наук.

Забезпечення навчальної, методичної, наукової, виховної діяльності університету здійснюється бібліотекою (директор Н.Г. Смирнова), у фонді якої понад 600 тисяч книжок і періодичних видань.

Університет розташований у п'яти навчальних і лабораторних корпусах загальною площею 28241 кв. м. Заклад має навчально-виробничий комплекс, до складу якого входять 4 навчальні майстерні загальною площею 523 кв. м, майстерні з механічної та ручної обробки металу, деревини, автоклас.

Для забезпечення програми комп'ютеризації навчального процесу в університеті діють 7 комп'ютерних класів.

У чотирьох гуртожитках мешкає 1600 студентів. Забезпеченість житлом неміських та сімейних студентів — 100 відсотків. Студентам створено всі умови для нормального проживання і навчання, в чому велика заслуга адміністративно-господарської частини та її проректора Н.Я.

Золотницького. Розв'язанню проблем соціальної сфери велику увагу приділяє об'єднаний профком університету (голова В.В. Мосолов) та факультетські профспілкові організації. Функціонує спортивний комплекс, є санаторій-профілакторій на 100 місць, в якому щорічно оздоровлюється 1000 студентів.

В університеті працює 41 колектив художньої самодіяльності, восьми колективам присвоєно звання «Народний».

У закладі щорічно проводяться тематичні Шевченківські свята «Великому кобзареві», літературні читання та літературно-музичні вечори, присвячені творчості Лесі Українки, І.Франка, М.Лисенка, К.Стеценка, М.Леонтовича, конкурс програми «Козацькому роду нема переводу», українські вечорниці, фестивалі української народної та сучасної пісні «Цвіт калини», дні народознавства «Свят-вечір», «Ой на Івана...».

Традиційним стало проведення таких великих заходів, як фестивалів самодіяльної народної творчості «Студентська весна», оглядів-конкурсів першокурсників «Посвята в студенти», конкурсів «Суперстудент», фестивалів студентських театрів естрадних мініатюр «Закулісся».

В університеті постійно удосконалюється фізичне виховання і спортивна майстерність студентів. Збірні команди університету з баскетболу, гандболу і волейболу з року в рік стають володарями призових місць на районних, обласних і республіканських змаганнях. Кафедрою фізичного виховання (завідувач В.Є. Андріанов) проводиться цілеспрямована робота по залученню кожного студента до спортивно-оздоровчої діяльності.

Університет відчутно впливає на культурне і освітнє життя Кривбасу. Він став центром відродження і пропаганди духовних надбань українського народу, поширення психолого-педагогічних, гуманітарних та екологічних знань серед населення промислового регіону, а також надає різноманітні освітньо-культурні послуги.

За роки свого існування університет підготував майже 30 тисяч спеціалістів для народної освіти, які працюють у загальноосвітніх школах, профтехучилищах, вищих навчальних закладах всіх рівнів акредитації, закладах культури.

Колишні наші студенти — нині заслужені вчителі, відмінники освіти України, керівники шкіл, закладів освіти.

Випускникам інституту А.С. Добрик, М.Н. Доброву, Н.А. Євтушенко,

П.Ф. Козулі, В.С. Мельчуцькому, Н.І. Олійник, Є.Я. Січка, А.М. Шмалько, М.В. Шульзі та іншим присвоєно почесне звання заслуженого вчителя України, І. А. Добровольському — заслуженого працівника вищої школи, О.О. Любару — заслуженого працівника освіти України.

В інституті навчалися відомий український поет-гуморист Павло Глазовий, письменник Панас Ногін.

Багато випускників інституту за плідну діяльність на освітянській ниві відзначені високими нагородами, серед них — А.Г. Білоконь, А.Ф. Ляшенко, І.А. Щербина, А.А. Козлов, В.В. Корольський, П.І. Шевченко.

За підсумками навчальної, методичної, наукової діяльності Криворізький державний педагогічний інститут Державною акредитаційною комісією акредитований у повному обсязі за IV рівнем акредитації. Постановою Кабінету Міністрів України від 16 березня 1999 р. №403 на базі Криворізького державного педагогічного інституту створено Криворізький державний педагогічний університет.

В університеті відкрито спеціалізовану вчену раду по захисту кандидатських дисертацій.

Сьогодні в університеті здійснюється цілеспрямована робота з модернізації змісту педагогічної освіти, приведення його у відповідність до сучасних надбань науки, завдань розвитку національної школи, суспільства.

